

[והיינו שלא החזיק הזב את הקנה בגלוי אלא היה קצהו של הקנה תפוס בקומטו של הזב בצורה נסתר], **והסיט בו את הטהור, טהור.** אף על פי שזב המסיט טהור, נטמא הטהור, היינו דווקא כשהסיטו בגלוי, אך כאן החזיק הזב את קצה הקנה בקומט, ולא ניכר ההיסט שלו בגלוי.

אך אם היה קנה נתון בקומטו של טהור, **והסיט בו הטהור את הזב — טמא.** שטהור המסיט זב, נטמא על ידי היסט זה כדין הנושא את הזב [ומטומאה הנגרמת ממשא לא איתמעט בית הסתרים, ולפיכך לא איכפת לן שהחזיק הטהור את הקנה בקומטו].

ומסבירה הגמרא: **מאי טעמא של הדין הראשון,** שאין הזב מטמא בהיסט בית הסתרים.

דאמר קרא [ויקרא טו] **"וכל אשר יגע בו הזב, וידידו לא שטף במים"**. ומהפסוק הזה שהוא מיותר, דרשו חכמים שיש סוג טומאה נוספת, מחודשת, שזב מטמא בהיסט, וזהו **הפיטו של זב, שלא מצינו לו טומאה בכל התורה כולה,** שאין טומאה המסתת טהרה מטמאת אותה, מלבד הזב המסיט את הטהור, שמטמאהו בהסטו.

ואפקיה רחמנא לטומאת היסט המחודשת הזאת **בלשון נגיעה,** והוסיף הכתוב ואמר "וידידו", לומר שיהיה גלוי כידיו, **למימרא, דהיסט ונגיעה, כידיו, מזה התב, ידיו, מאבראי** [הם בחוץ], בגלוי, אף **הכא, זב**

וההסבר הוא: **שרץ בקומטו טהור,** כי שרץ **בנגיעה בלבד הוא דמטמא,** ולא במשא, ובית הסתרים **לאו בר מגע הוא.**

אך **נבילה בקומטו טמא,** כי נהי דבמגע **לא מטמא** בקומטו משום דהוי מגע בית הסתרים, **במשא מיהא מטמא,** שהרי אדם נושא את הנבילה בקומטו, ובית הסתרים לא איתמעט מטומאת משא.

ועוד אמר רבא: אם היה שרץ בקומטו, **והכניסו** [את קומטו יחד עם השרץ שבתוכו] **לאויר התנור, טמא התנור,** כדין שרץ שנכנס לאויר תנור.

ומקשה הגמרא: **פשיטא** שמטמא את התנור, כי מה בכך שנמצא השרץ בקומטו?

ומתרצת הגמרא: **מהו דתימא** הא כתיב "וכל כלי חרש אשר יפול מהם [מהטומאה] אל תוכו", ודרשינן, רק **"תוכו"**, כאשר נמצא השרץ בתוך הכלי **אמר רחמנא** שמטמא,

ולא ^{מג-א} כאשר נמצא השרץ ב"תוך תוכו" [בתוך כלי אחר שנמצא בתוך הכלי חרס]. וסלקא דעתך, שהוא הדין השרץ שבקומטו, נחשב השרץ כמי שנמצא ב"תוך תוכו" של הכלי, ולא כמי שנמצא בתוך הכלי עצמו.

קא משמע לן שהימצאות השרץ בתוך הקמט אינה נחשבת כהמצאות ב"תוך תוכו" של כלי החרס. (45)

אמר ריש לקיש: קנה הנמצא בקומט של זב

45. רש"י סובר שטעם הדבר ששרץ בקומטו לא נחשב כנמצא ב"תוך תוכו" הוא, כי רק אם

המסיט טהור, מטמאהו רק אם הסיטו **מאבראי** [בחוף] ובגלוי.⁽⁴⁶⁾

להוציא אם החזיק הזב את הקנה בקומטו, באופן שאין החזקתו בקנה גלויה, והסיט באמצעותו את הטהור.

אבל מה שטהור המחזיק את הקנה בקומטו ומסיט בו את הזב, נטמא, הוא משום שטומאת משא נוהגת גם בסתר, בבית הסתרים.

שנינו במשנה: **אבל הזב ובעל קרי אינן מטמאין** עד שתצא טומאתן לחוף.

ומבאר הגמרא את מקור הדין: **זב, דכתיב "כי יהיה זב מבשרו"**, ודרשו חכמים, **עד שיצא זובו מבשרו**.

בעל קרי, מנלן שאינו מטמא בזמן שהקרי עדיין בפנים? **דכתיב "ואיש כי תצא ממנו שכבת זרע"**.

שנינו במשנה: **היה אוכל בתרומה והרגיש שנזדעזעו אבריו, אוחזו באמתו, וכולע את התרומה**.

ושאלת הגמרא: **כיצד אומרת המשנה אוחזו באמתו?**

והתניא, רבי אליעזר אומר: כל האוחז באמה ומשתין — כאילו מביא מכול לעולם, שגורם לעצמו הוצאת זרע לבטלה, שעל העבירה הזאת נענשו דור המבול!⁽⁴⁷⁾

אמר אביי: פה מדובר שאוחז במטלית עבה, שאינה מחממת, ולא יבא להוציא שכבת זרע.

רבא אמר: אפילו תימא שמותר לו לאחוז עתה במטלית רכה, כיון דעקר, עקר, ושוב לא יעקור שכבת זרע נוספת.

ואביי, שחייבו לאחוז במטלית עבה, למה

לא מטמא, אבל את הדין הכללי שאם נגע דבר טמא [כגון מת, זב, שרץ נבילה וכדומה] בבית הסתרים אינו מטמא לומדים ממה שהתורה מצריכה נגיעה, ונגיעה משמע במקום גלוי.

47. **הקשה תוספות הרא"ש** הרי טמא תרומה זה איסור דאורייתא, שכתוב "משמרת תרומתי", והתורה ציוותה לשמור על התרומה שלא יטמא, ואילו האיסור לאחוז באמה זה רק מדרבנן, שמה הוא יתחמם ויוציא שכבת זרע, ואיך מותר לו לעבור על איסור דאורייתא בשביל להמנע מדין דרבנן. ונשאר בצ"ע.

והמגיהים בש"ס ווילנא [בית מדרשו של החשק שלמה] תירצו, שלפי מה שכתב הזוהר והובא בבית יוסף ונפסק בשולחן ערוך [אבה"ע כב] שעוון של הוצאת שכבת זרע יותר חמור

בכלי הפנימי, נחשב השרץ כמי שנתון ב"תוכו" של כלי הנמצא בתוך כלי החרס, ולכן כלי החרס החיצוני טהור. אבל שרץ בקומטו, שגם הפתח של קומטו נמצא בתוך הכלי, לא נחשב כמצוי ב"תוך תוכו".

והריטב"א סובר, שהטעם הוא, שרק מין כלי חוצץ ומבדיל בין אויר הכלי החיצון לאויר הכלי הפנימי, ונחשב שהשרץ נמצא רק בכלי הפנימי ולא בחיצון. אבל אדם, שאינו מין כלי, אינו מבדיל, ונחשב שהשרץ נמצא גם בכלי החיצון.

46. **רש"י סובר** שזה המקור לדין הכללי בכל התורה שמגע של טומאה בבית הסתרים לא מטמא. **אבל התוספות סוברים**, שמכאן לומדים רק שגם היסט הזב של דבר שהוא בבית הסתרים

הוא חשש הרי כבר נעקרה השכבת זרע? חייש דילמא אתי לאוסופי, שתעקר ותצא עוד שכבת זרע.

ורבא לאוסופי לא חייש, שאין זה מצוי שתצא עוד שכבת זרע באותה עת, לאחר שכבר נעקרה ממנו.

ומקשה הגמרא: וכי לא מצוי שתצא עוד?

והתניא: למה זה דומה [הממשמש באבר ומוציא שכבת זרע]: לנותן אצבע בעין, שכל זמן שאצבע בעין מרמעת וחוזרת ומרמעת, ורואים שהטבע הוא שכל הזמן יוצא עוד, ולמה לא חייש רבא לאוספי.

ומתרצת הגמרא: ורבא סבר: כל אחמומי והדר אחמומי בשעתא — לא שביח.

והיינו, במקום שיצא הזרע בעקבות הרגשה, וכמקרה של המשנה שנודעזע כל גופו עקב החימום, יוצא הזרע כולו בעקירה אחת, ויותר לא מצוי שיבוא חימום נוסף שיעקור עוד שכבת זרע. אבל היכן שממשמש באבר, כמו בברייתא, ולא נודעזע גופו, הרי הוא מוציא שכבת זרע לאיטו, עוד ועוד, בדומה לנותן אצבע בעין שכל זמן שהאצבע בעין היא מדמעת.

אמר שמואל: כל שכבת זרע שאין גופו מרגיש בה בשעת יציאה אינה מטמאה.

מאי טעמא?

"שכבת זרע" אמר רחמנא שתטמא, ורק בראויה להזריע נקראת שכבת זרע, ולא בזו, שידעו חכמים שאם לא הרגיש בה, אינה ראויה להזריע.

מיתיבי ממה ששינונו במסכת מקואות [ח ג]: היה מהרהר בלילה, ועמד ומצא בשרו [אברו] כשהוא חם, ולא הרגיש שיצא ממנו קרי, הרי הוא טמא, שמא נטמא בטומאת קרי.

והרי כאן לא הרגיש ביציאת הזרע, ומדוע מטמאים אותו?

תרגמא ביארה רב הונא: במשמש מטתו בחלומו, דאי אפשר לשמש בלא הרגשה [והיינו, שהוא אכן הרגיש, אלא שלא זוכר זאת כשהתעורר מחלומו].

לישנא אחריןא — אמר שמואל: כל שכבת זרע שאינו יורה כחץ אינה מטמאה.

מאי איכא בין האי לישנא להאי לישנא?

איכא בינייהו: נעקרה שכבת זרע בהרגשה, ויצאת שלא בהרגשה, שאז אינו יורה כחץ. (48)

תעשה, והואיל ולא היה לו מה לעשות על פי דין נחשב ששמר בכל יכולתו על התרומה, ואינו חייב לאחוז באמה ולעבור על איסור דרבנן.

48. הקשו התוספות, שבגמרא מבואר ששכבת זרע שנעקרה בהרגשה ויצאה שלא בהרגשה ראויה להזריע, אף על פי שלא ירה את

מכל העבירות שבתורה, ולכן אפילו חשש דרבנן שיבא לעבור על עבירה זו חמור מאיסור דאורייתא של משמרת תרומתי. אך בבית שמואל [שם] הסביר שדברי הזהור הם לאו דווקא, וכוננתו שזה עוון חמור אבל יותר משאר עבירות חמורות. ועוד תירצו, שלא לאחוז באמה זה שב ואל

שכבת זרע שאינו יורה כחץ אינה מזרעת.

ומדייקת הגמרא: **אזרועי הוא דלא מזרעא, הא טמיוי מטמיא** [כי אם אינה מטמאה, היה לשמואל להשמיע גם הלכתא לדינא שאינה מטמאת], **שנאמר "כי יהיה בכך איש אשר לא יהיה טהור, מקרה לילה"**. ללמדנו כי אפילו קרי בעולם, שאינו מזרע, בכל זאת מטמא.

[מקרה וקרי הם מלשון דבר שאין לו תכלית ומטרה בעולם].

בעי רבא: עובד כוכבים שהרהר, ונעקרה ממנו שכבת זרע בהרגשה, ולא יצאה החוצה, וירד למקוה, וטבל לשם גרות, ולאחר שהתגיייר יצאה ממנו שכבת הזרע שלא בהרגשה — מהו?

והספק הוא: גם אם תימצוי לומר בתר עקירה אזלינן, ומטמאים בישראל, הני מילי בישראל, שמספיק שנעקרה בהרגשה, לחומר, לטמא. אבל הכא, בגר, שנעקרה בטהרה [כי בשעת גיותו קריו טהור], דלקולא, שאם נלך רק אחר עקירה נמצא שאנו מקילים ומטהרים, את זה לא אמרינן. והיינו, שעקירה לחוד או יציאה לחוד מטמאים, ודי באחד מהם.

או דילמא לא שנא, ותמיד הקובעת היא רק

ללישנא קמא, אפילו הרגשה בשעת עקירה מטמאת, וללישנא אחרינא צריך שתהא הרגשה בשעת יציאה.

מילתא דפשיטא ליה לשמואל, מיבעיא ליה לרבא

דבעי רבא: שכבת זרע אשר נעקרה בהרגשה, ויצתה שלא בהרגשה, מהו שתטמא?

תא שמע ממה ששינונו במסכת מקואות [ח ג]: בעל קרי שטבל, ולא הטיל מים לפני טבילתו, לכשיטיל מים יהיה טמא, כי ביציאת מי רגליו יוצאת עמהם שארית הקרי שלא בהרגשה, ומטמאת משום שעקירת הזרע היתה בהרגשה.

ומוכח, שהרגשה בשעת עקירה מטמאת, גם אם אין הרגשה בשעת יציאה.

ודוחה הגמרא: **שאני התם, דרובה, הרוב של שכבת זרע בהרגשה נפק, ורק מיעוטה נשתייר ויצא בלא הרגשה בשעת הטלת מימיו, ולפיכך, מטמא גם המיעוט שיצא שלא בהרגשה. ואילו הבעיה של רבא היתה כשרוב שכבת הזרע יצאה בלא הרגשה.**

לישנא אחרינא, אמרי לה: אמר שמואל: כל

ראויה להזרע.

ותירצו, שהלישנא קמא סוברת שאין צורך שהשכבת זרע תהיה ראויה להזרע עכשיו, אלא מספיק שהיתה ראויה להזרע שעה אחת, ולכן, אם בשעת העקירה היתה ראויה להזרע, היא מטמאה.

ועוד תירצו, שהשכבת זרע ראויה להוליד מצד עצמה, ורק אם אינו יורה כחץ היא אינה

השכבת זרע כחץ. ודווקא אם נעקר בלי הרגשה אינו ראוי להזרע. ומאידך, אשה הטוענת שבעלה אינו יורה את הזרע כחץ, נאמנת, מאחר ורק היא יכולה להבחין בזה, ויכולה לתבוע גט מבעלה כי אינו יכול להוליד.

ואם צריך רק שיעקר הזרע בכח אך לא צריך שייצא הזרע מגוף הבעל בכח ובהרגשה, איך יכולה האשה להרגיש אם השכבת זרע של בעלה

עוד בעי רבא: עובדת כוכבים זבה, שאינה טמאה מהתורה בזיבה, אלא שגזרו חכמים עליה שתהא טמאה כזבה, שנעקרו מימי רגליה בזמן שהיא גויה.

וירדה וטבלה לגירותה, ואחר כך הטילה את מג-ב מי הרגלים [שנעקרו קודם], מהו?

והספק הוא: גם אם תימצי לומר בתר עקירה אזלינן אף על גב דמצי נקיט להו [אפילו לצד שבישראלית היא נטמאת באופן הזה אם טבלה בין עקירה להטלת מים], הני מילי ישראלית, דטמאה דאורייתא. אבל עובדת כוכבים זבה, דטמאה רק מדרבנן, אימא לא גזרו עליה למיזל בתר עקירה.

או דילמא לא שנא גיורת מישראלית. וכיון שנעקרו מימי רגליה לפני טבילתה ויצאו לאחור מכן, הרי היא מטמאה.

ומסקינן: תיקו!

שנינו במשנה: הזב ובעל קרי מטמאין בכל שהן.

אמר שמואל: זב צריך שיהיה בזובו שיעור לפחות כחתימת פי האמה כדי שיטמא. שנאמר "או החתים בשרו מזובר", שמשמעותו — שהזוב יחתים את מקום יציאתו מבשרו, והיינו פי האמה.

שעת העקירה, בין לחומרא, בישראל לגבי הרגשה בשעת עקירה, ובין לקולא, בגוי שהתגייר, כיון שהיתה העקירה בגיותו, הרי הוא טהור, גם אם יצאה לאחור שהתגייר.

ומסקינן: תיקו!

בעי רבא: זבה שנעקרו מימי רגליה [המטמאים משום מעין הזב] אך עדיין לא יצאו ממנה.

וירדה וטבלה לטהרתה מטומאת זוכה, ולאחר מכן הטילה מי רגליה — מהו?

האם הקובע לטמא את מעין הזב זה הזמן שנעקר המי רגלים, והטבילה כבר לא תעזור לטהר את המי רגלים, או שמא הזמן הקובע לטמא זה הטלת מי הרגלים ואז היא כבר לא טמאה שנטהרה על ידי המקוה.

והספק הוא: גם אם תמצא לומר בתר עקירה אזלינן, הני מילי שכבת זרע, ולא מצי נקיט לה, שאין יציאת הקרי בשליטתו של רואה הקרי, ולכן משעה שנעקר נחשב שיצא. אבל מימי רגליה, דמצי נקיט לה, לא אמרינן דמשנעקרו לצאת הרי הם כמי שיצאו.

או דילמא לא שנא. משום שכל עקירה נחשב יציאה.

ומסקינן: תיקו!

מחמת חולי הזרע, ונחשב ראוי להזריע אף על פי שבפועל מחמת החולי לא יבא לידי זרע.

אבל לטמא, צריך רק שהאיש ירגיש בעקירתו, וללישנא קמא גם ביציאתו. ולא תלוי כלל בהרגשות האשה.

מגיעה בפועל עד לעומק הרחם, למקום שתזריע, ולכן בפועל לא יצליח להוליד.

אך הרמב"ן כתב, שאשה הטוענת שבעלה סריס כי אינו יורה כחץ, הכוונה היא שהסריס מרגיש בעקירת השכבת זרע וביציאתו, ורק האשה אינה מרגישה שהזרע יורה כחץ